

ใบความรู้ที่ ๑.๑ เรื่อง การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล
หน่วยที่ ๑ การรู้ดิจิทัล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล
รายวิชา เทคโนโลยี รหัส ว๒๓๑๐๓ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การนำข้อมูลมาใช้ในการเรียน การทำงาน และการตัดสินใจต่าง ๆ จะต้องพิจารณาความ ถูกต้องของข้อมูลที่นำมาจากหลายแหล่งข้อมูล โดยต้องเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความ ถูกต้องสมบูรณ์ สอดคล้องตรงตามความต้องการ และมีความทันสมัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ นักเรียนอาจใช้ การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้ประเด็นการพิจารณาของ “พรอมท์” ได้แก่ การนำเสนอ ความสัมพันธ์ วัตถุประสงค์ วิธีการ แหล่ง ที่มา และเวลา (Presentation, Relevance, Objectivity, Method, Provenance, Timeliness: PROMPT) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- ๑. การนำเสนอ (Presentation)** การนำเสนอข้อมูลที่จำเป็นต้องมีการวางเค้าโครง ที่เหมาะสม มีรายละเอียดชัดเจน ไม่คลุมเครือ ใช้ภาษาและสำนวนถูกต้อง มีข้อมูลตรงตามที่ ต้องการ เนื้อหามีความกระชับ สามารถจับใจความ หรือประเด็นสำคัญได้
- ๒. ความสัมพันธ์ (Relevance)** การพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของข้อมูลกับสิ่งที่ ต้องการ ถึงแม้ว่าข้อมูลนั้นอาจมีคุณภาพมาก แต่ถ้า ไม่สัมพันธ์หรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ก็ ไม่สามารถนำไปใช้ได้เช่น นักเรียนจะไปเที่ยวเกาะภูเก็ต ซึ่งอยู่ทะเลฝั่งอันดามันแต่ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับ ทะเล ฝั่งอ่าวไทย
- ๓. วัตถุประสงค์ (Objectivity)** ข้อมูลที่จะนำมาใช้ต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ไม่ใช่ข้อมูลที่ใช้เป็นการแสดงความ คิดเห็น หรือมีเจตนา แอบแฝง ตัวอย่างข้อมูลที่มีเจตนาแอบแฝง เช่น
 - สื่อสารด้วยการให้ข้อมูลด้านเดียว โดยมี วัตถุประสงค์อื่น พยายามปิดบังข้อมูลนี้อาจส่งผลกระทบต่อตนเอง
 - สื่อสารด้วยอารมณ์เชิงบวกหรือลบ
 - มีการโฆษณาแอบแฝง เช่น นายแบบชื่อดัง เผยแพร่ตารางการออกกำลังกาย แต่แฝงโฆษณาอาหารเสริมลดความอ้วน
 - มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น นักวิจัยเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เอื้อ กับบริษัทที่สนับสนุนทุนวิจัย
- ๔. วิธีการ (Method)** ข้อมูลที่นำมาใช้ เป็นข้อมูลที่มีการวางแผน การเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เช่น หากนักเรียนต้องการใช้แอปพลิเคชันตรวจสอบลำดับ คะแนนสอบวิชาวิทยาการคำนวณของตนเองว่าอยู่ใน ระดับใดของโรงเรียน แอปพลิเคชันนั้นควรมีการ เตรียมข้อมูลดังนี้
 ๑. เก็บข้อมูลคะแนนสอบวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนทั้งหมด
 ๒. นำข้อมูลมาจัดเรียงลำดับจากมากไปน้อย
 ๓. ใช้ค่าทางสถิติเปอร์เซ็นต์ไทล์

๕. แหล่งที่มา (Provenance) ข้อมูลที่น่าเชื่อถือต้องมีการระบุแหล่งที่มาอย่างชัดเจนและเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

๖. เวลา (Timeliness)

ข้อมูลที่มีคุณภาพจะต้องมีความเป็นปัจจุบัน หรือมีความทันสมัย และมีการระบุช่วงเวลาในการ สร้างข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง

๗. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูล ในการค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ หรือแหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปใช้งานและอ้างอิง จำเป็นต้องมี การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูลก่อน ไม่เช่นนั้นอาจจะสร้างความเสียหายได้ วิธีการตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลสามารถทำได้ดังนี้

๑. เว็บไซต์หรือแหล่งที่มาของข้อมูลต้องบอกรายละเอียดวัตถุประสงค์ในการสร้างหรือเผยแพร่ข้อมูลไว้ในเว็บไซต์อย่างชัดเจน
๒. การนำเสนอเนื้อหาต้องตรงตาม วัตถุประสงค์ในการสร้างหรือ เผยแพร่ข้อมูลของเว็บไซต์
๓. เนื้อหาเว็บไซต์ไม่ขัดต่อกฎหมายศีลธรรม และจริยธรรม
๔. มีการระบุชื่อผู้เขียนบทความหรือผู้ให้ข้อมูลบนเว็บไซต์
๕. มีการอ้างอิงแหล่งที่มาหรือแหล่ง ต้นตอของข้อมูล ที่มีเนื้อหาปรากฏบนเว็บไซต์
๖. สามารถเชื่อมโยง (link) ไปเว็บไซต์อื่นที่อ้างถึงเพื่อตรวจสอบแหล่งต้นตอของข้อมูลได้
๗. มีการระบุวันเวลาในการเผยแพร่ข้อมูลบนเว็บไซต์
๘. มีการให้ที่อยู่หรืออีเมล ที่ผู้อ่าน สามารถติดต่อผู้ดูแลเว็บไซต์ได้
๙. มีช่องทางให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็น
๑๐. มีข้อความเตือนผู้อ่านให้ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจใช้ข้อมูลที่ปรากฏบนเว็บไซต์

บางเว็บไซต์อาจใช้ชื่อที่คล้ายกับหน่วยงานราชการ ที่เป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้หรือมีส่วนที่แตกต่างกันเล็กน้อย ซึ่งเว็บไซต์เหล่านี้อาจให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจาก ความเป็นจริง หากผู้ใช้งานไม่ได้สังเกตให้รอบคอบ อาจทำให้เข้าใจผิดว่าเว็บไซต์เหล่านี้เป็นแหล่งต้นตอของข้อมูล ผู้ใช้สามารถตรวจสอบเบื้องต้นได้ โดยดูข้อมูลจากการ จดทะเบียน ชื่อโดเมนว่าเป็นหมายเลขไอพีเดียวกับหน่วยงานที่รู้จักและมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ซึ่งมีเว็บไซต์ ที่ให้บริการตรวจสอบชื่อโดเมน และข้อมูลอื่น ๆ ของเว็บไซต์ เช่น whois.domaintools.com

(อ้างอิงข้อมูลจาก :: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)